

بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها (مطالعه

موردی: شهرستانهای شمالی استان ایلام)

مهدی روشنی^{۱*}، علیرضا پورسعید^۲

1 کارشناس ارشد اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان ایلام، 2 استادیار و رئیس دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و

تحقیقات ایلام

چکیده

امروزه اهمیت منابع طبیعی تجدید شونده به عنوان سرمایه های ارزشمند و حیاتی هر کشور به منظور دستیابی به توسعه پایدار بر کسی پوشیده نیست. لیکن علی رغم این مهم در کشورهای جهان سوم و بویژه کشور ایران به دلایل مختلف که عمدتاً منشأ انسانی دارند روند تخریب این منابع شکل نگران کننده ای به خود گرفته است. برای مقابله با این روند مسلماً نقش دولت بویژه سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور و سازمان حفاظت محیط زیست جهت حفاظت و حمایت از منابع طبیعی نقشی به مراتب ارزنده و مهم به شمار می رود ولیکن با وجود وسعت بسیار زیاد عرصه های منابع طبیعی دولت به تنهایی نمی تواند از عهده ی این امر مهم برآید لذا مشارکت عموم مردم بویژه بهره برداران و ساکنان عرصه های جنگلی را می طلبد. هدف تحقیق حاضر بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت روستاییان جنگل نشین شهرستانهای شمالی استان ایلام در حفاظت از جنگلها است. این تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی و به روش پیمایشی انجام شده است. ابزار گردآوری داده ها، پرسشنامه بود که روایی صوری و محتوایی آن بر اساس دیدگاه صاحب نظران و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ (92٪) سنجیده شد. جامعه آماری تحقیق 24489 نفر از روستاییان جنگل نشین شهرستانهای ایلام، ایوان، سیروان و چرداول بودند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران 378 نفر تعیین شد که نحوه انتخاب آن بر اساس روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای به روش تصادفی انجام گردید. تجزیه و تحلیل داده ها بر اساس فرضیات تحقیق، با استفاده از روش های آمار توصیفی و استنباطی (ضریب همبستگی اسپیرمن و آزمون من وایت نی، کروسکال والیس و رگرسیون چندگانه) با کمک نرم افزار (SPSS_{v20}) انجام گردید. یافته ها نشان می دهد که بین متغیرهای میزان درآمد، عوامل ارتباطی، عوامل آموزشی- ترویجی، عوامل اجتماعی- فرهنگی و عوامل سیاسی با متغیر وابسته میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها رابطه ی مثبت و معناداری وجود. نتایج حاصل از رگرسیون چندگانه به روش گام به گام نشان دهنده ی آن است که متغیرهای عوامل ارتباطی، عوامل سیاسی، عوامل اجتماعی- فرهنگی و تعداد اعضاء خانواده بیشترین تأثیرات مثبت بر متغیر وابسته را دارا بوده اند.

واژگان کلیدی: مشارکت، روستاییان جنگل نشین، جنگل، حفاظت.

مقدمه:

منابع طبیعی تجدید شونده در ابعاد مختلف زندگی انسان نقشی به سزا و انکار ناپذیر دارد. مشکل تخریب منابع طبیعی تجدید شونده در اغلب کشورهای جهان بویژه در کشورهای در حال توسعه یک مشکل مهم و چالشی بزرگ در دستیابی به توسعه پایدار به شمار می رود. به طوریکه نرخ جنگل زدایی در فاصله سالهای 2000 تا 2010 میلادی به مرز هشدار دهنده 13 میلیون هکتار در سال رسیده است (FAO, 2012). متأسفانه روند تخریب این منابع بویژه جنگلها در کشور ایران شرایط حادتری دارد. تاکنون 11/5 درصد از جنگلهای شناخته شده شمال کشور از بین رفته است. ایران جزو 10 کشور اول در میان کشورهای آسیا، اقیانوسیه در خصوص تخریب جنگلها می باشد که ضرر و زیان اقتصادی آن بیش از 6800 میلیارد ریال برآورد می شود (Arekhi & Jafarzadeh, 2012). همچنین طبق آمار مساحت جنگلهای ناحیه رویشی زاگرس در سال 1300 شمسی بالغ بر 9300000 هکتار بوده که این مساحت هم اینک به 6 میلیون هکتار کاهش یافته است (سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری، 1391). در جهت مقابله با این روند در سالیان گذشته برنامه های مختلفی از سوی سازمان جنگلها و محیط زیست برای توسعه و احیای منابع طبیعی تجدید شونده اجرا شده اما از آنجاییکه روند تخریب منابع طبیعی بویژه جنگلها به مراتب با شدت و سرعت بیشتری نسبت به برنامه های احیایی و توسعه ای به پیش می رود این نگرانی جدی وجود دارد که در صورت عدم شناسایی، جلوگیری و توقف عوامل مخرب جنگلها و نبود برنامه ای منسجم برای حفاظت از جنگلها طی آینده ای نزدیک این سرمایه های ارزشمند از بین رفته و خسارات غیرقابل جبرانی بر پیکره اقتصادی اجتماعی کشور تحمیل گردد. نکته مهم دیگر اینکه در طرحهای مرتبط با منابع طبیعی بیشتر مطالعات پایه ای از جمله وضعیت پوشش گیاهی، هوا و اقلیم، زمین شناسی، زمینه های اقتصادی و ... مورد توجه و بررسی قرار گرفته و جایگاه مردم و مشارکت و همراهی آنان که در واقع بهره برداران اصلی این گونه طرحها می باشند کمتر مورد توجه قرار گرفته است. توجه به منابع طبیعی از دیدگاه های مختلف مورد توجه محققان و اندیشمندان قرار گرفته است. هر یک از محققین، از زوایای مختلف عوامل تاثیر گذار بر منابع طبیعی را مورد بررسی قرار داده اند که در زیر به پاره ای از آنها اشاره می شود. متولی (1381)، ورامینی (1382)، شریعتی و همکاران (1384) فهام و همکاران (1387) عواملی چون تأمین مواد سوختی توسط دولت، میزان آگاهی از اهمیت و فواید جنگل، استفاده از برنامه های آموزشی تلویزیون، استفاده از برنامه های آموزشی رادیو، سطح سواد، دفعات تماس با محافظان افتخاری جنگل و شرکت در کلاس های آموزشی - ترویجی را در جلب مشارکت در حفاظت از جنگلها مهم می دانند. طالب (1379) از میان شیوه های مختلف مشارکت، مشارکت برانگیخته را مناسب شرایط کنونی منابع طبیعی می داند که این نوع مشارکت نیازمند سازمانی برانگیزاننده دارد که در سه سطح 1- مردم 2- ساکنان مناطق همجوار منابع 3- بهره برداران شامل جنگل نشینان، عشایر، دامداران روستایی و ... فعالیت کند. جمعه پور (1379) مهمترین مشکل جلب مشارکت مردمی را نبود یک نظام منسجم، مشخص و کارآمد در زمینه مدیریت و بهره برداری از منابع طبیعی تلقی می کند. کارگر و عابدی سروستانی (1379) مهمترین راه جلب مشارکت مردمی را آگاه سازی آنان نسبت به مزایای اجرای طرحها ذکر می کند. که در این ارتباط اهمیت دادن به نظرات مردم، کار دسته جمعی، نقش شوراهای اسلامی شهر روستا را حائز اهمیت می داند. آرایش و فرج اله حسینی (1389) نشان دادند که بین متغیرهای عوامل سیاسی - قانونی، اجتماعی - فرهنگی، قابلیت های مروجین منابع طبیعی، ساختار و برنامه ریزی تشکیلات ترویج، متغیرهای اقتصادی و روان شناختی با متغیر مشارکت مردمی رابطه وجود دارد. حیدری و همکاران (1389) نشان دادند که جنگل نشینان مخالف مدیریت صرفاً دولتی منابع جنگلی می باشند و نتیجه می گیرند در صورتی وضعیت این منابع در آینده بهبود خواهد یافت که مدیریت منابع جنگلی بصورت مشارکت دولت و مردم و یا خود مردم صورت گیرد. ماراگاو همکاران (2010)³ معتقدند که برای آنکه پروژه های حفاظتی به موفقیت دست یابند بایستی منافع اقتصادی - اجتماعی آنها برای ذینفعان و مشارکت کنندگان ملموس و عینی شوند. سینگها (2010)⁴ معتقد است بهترین روش برای مدیریت مطلوب منابع جنگلی آموزش جنگل نشینان است، شیوه های مدیریت جنگل تدابیر متکی بر نگاه

³ -Maraga JN, Kibwage JK, Oindo BO

⁴ - Singha AK

انسانی از طریق در نظر گرفتن نیازهای معیشتی جنگل نشینان را مهم می پندارد و معتقد است برای ایجاد مشارکت در برنامه های مدیریت جنگل و موفقیت آنها، سازمان های اجرایی و بخشهای مختلف مرتبط با برنامه بایستی خصوصیات و ویژگی های مهم فردی روستاییان را شناسایی و در تدوین سیاست ها و انجام فعالیتهای اجرایی مدنظر داشته باشند. بر اساس آمار ارائه شده در پایگاه اطلاع رسانی سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور (1392)، ایران دارای 14/31 میلیون هکتار جنگل بوده که بر این اساس سرانه جنگل هر ایرانی 0/17 هکتار می باشد این در حالیست که سرانه جهانی جنگل 0/62 هکتار می باشد. مقایسه این آمار ضرورت حفاظت، احیاء و توسعه جنگلهای کشور را نشان می دهد. جنگلهای کشور در 5 ناحیه رویشی جدا از یکدیگر واقع گردیده اند. ناحیه رویشی زاگرس با وسعتی بالغ بر 6 میلیون هکتار معادل 41/90 درصد از جنگلهای کشور بیشترین سهم را دارا می باشد. استان ایلام با دارا بودن 641667 هکتار جنگل مقام دهم کشور و در بین استان های زاگرس نشین رتبه پنجم را دارد. در حال حاضر جنگلهای واقع در این ناحیه از جمله جنگلهای استان ایلام وضعیت نگران کننده ای دارد و به دلایلی از جمله افزایش جمعیت، وابستگی معیشتی جوامع محلی به جنگل ها، چرای بی رویه دام، تصرف اراضی جنگلی و مرتعی و تغییر کاربری آنان به اراضی کشاورزی به شکل زراعت در زیر اشکوب، تأمین چوب جهت سوخت، انجام فعالیتهای عمرانی از قبیل راه سازی و بهره برداری از معادن، آتش سوزی، خشکسالی های متوالی، هجوم پدیده ریزگردها و بروز آفات و امراض و بسیاری دیگر از عوامل در معرض تهدید و نابودی قرار گرفته است. لذا حفاظت از آنها بایستی در درجه اول فعالیتهای برنامه ریزی ها باشد. حفاظت از این منابع به دلیل وسعت بسیار زیاد آنها به تنهایی از عهده یک نهاد یا سازمان بر نمی آید و حمایت و مشارکت عموم بهره برداران، روستاییان و ساکنان وابسته به جنگل را می طلبد و لازم است تمهیداتی جهت جلب مشارکت آنان در حفاظت از جنگلها اندیشیده شود. هدف کلی این پژوهش بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت روستاییان جنگل نشین (شهرستان های شمالی استان ایلام) در حفاظت از جنگلها می باشد. اهداف اختصاصی پژوهش عبارتند از: بررسی ویژگی های فردی، اقتصادی، ارتباطی، آموزشی- ترویجی، اجتماعی- فرهنگی و سیاستی مؤثر بر مشارکت روستاییان در حفاظت از جنگلهای منطقه مورد مطالعه است.

روش شناسایی پژوهش

این تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر طبقه بندی بر مبنای روش توصیفی، از لحاظ ماهیت داد ها کمی، از نظر میزان نظارت و درجه کنترل میدانی و از نظر نحوه گردآوری داد ها پیمایشی است. که علاوه بر مؤثر بودن مشارکت روستاییان در حفاظت از جنگل ها، همبستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته و معنی دار بودن اختلافات بین میانگین متغیرهای مستقل و وابسته و پیشگویی میزان تأثیر پذیری متغیر وابسته بر اساس متغیرهای مستقل را مورد مطالعه قرار می دهد. جامعه آماری تحقیق 24489 نفر از روستاییان جنگل نشین شهرستانهای ایلام، ایوان، سیروان و چرداول بودند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران 378 نفر تعیین شد و پرسشنامه های تحقیق توسط آنها تکمیل گردید. نحوه انتخاب حجم نمونه بر اساس روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای به روش تصادفی انجام گردید (جدول 1). متغیر وابسته در این تحقیق عبارت از میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها می باشد. متغیرهای مستقل شامل ویژگی های فردی (جنس، وضعیت تأهل، سن، تعداد اعضاء خانواده، سطح تحصیلات، وضعیت اشتغال، شغل اصلی و شغل جانبی) و ویژگی های اقتصادی (میزان درآمد، تعداد دام، مساحت اراضی دیم، آبی و باغ، مساحت اراضی مرتعی، منبع تأمین درآمد، میزان پس انداز، وضعیت پرداخت تسهیلات خشکسالی، بازار فروش محصولات، دسترسی به بازار فروش محصولات، نوع سوخت مصرفی) و ویژگی های ارتباطی (میزان تماس و ارتباط با کارکنان منابع طبیعی، مروجین منابع طبیعی، محافظان افتخاری، مجریان طرح های منابع طبیعی، شوراهای اسلامی، تعاونی های بهره برداری منابع طبیعی، تشکلهای غیردولتی، کارکنان و مروجین جهاد کشاورزی)، عوامل آموزشی ترویجی (علاقمندی و شرکت در کلاسهای آموزشی ترویجی، استفاده از فیلمهای آموزشی، کلاسهای آموزشی، تماس با کارکنان و مروجان، برنامه های رادیویی، برنامه های تلویزیونی، نشریات ترویجی، سخنرانی مجریان طرح های منابع طبیعی، بازدید از طرح های موفق منابع طبیعی، سخنرانی آموزشگران و مروجین، سمینارها، مشورت با دوستان و آشنایان و تجارب شخصی)، عوامل اجتماعی فرهنگی (توجه به آداب و سنن روستاییان، آشنایی با اهمیت و مزایای طرحهای منابع طبیعی، احساس مسئولیت در حفاظت از جنگل ها، آگاهی نسبت

به نقش و اهمیت جنگل ها، عضویت در تعاونیها، کنترل جمعیت، آگاهی مسئولین از مشکلات روستاییان، تقدیر از بهره برداران نمونه، مشورت با روستاییان)، عوامل سیاستی(اعتقاد مدیران به مشارکت، کفایت قوانین و مقررات، برخورد با متخلفان، بازدارندگی مجازاتها، آشنایی با قوانین و مقررات، دسترسی به سوخت فسیلی، اشتغال زایی توسط دولت، مؤثر بودن برنامه های موجود دولت، واگذاری طرح های منابع طبیعی به مردم، مشخص بودن حدود اراضی ملی و کشاورزی، پرداخت و سهولت تسهیلات به مجریان طرحها). در پژوهش حاضر، برای جمع آوری اطلاعات از دو روش کتابخانه ای، اسنادی و میدانی استفاده شده است. در روش کتابخانه ای و اسنادی ابتدا به منابع رایانه ای، نشریات، کتاب ها، مجله ها و آمارنامه ها مراجعه و پس از انتخاب منابع مورد نظر نسبت به تهیه، ترجمه و فیش برداری اقدام شد و در روش میدانی داده های لازم با ابزار پرسشنامه جمع آوری شد. لازم به ذکر است که سوالات پرسشنامه به وسیله ی طیف لیکرت که دارای امتیاز 0 تا 4 می باشد تنظیم گردیده است. به منظور تعیین روایی پرسشنامه از اساتید گروه ترویج و آموزش کشاورزی و کارشناسان سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری استفاده شد و پس از اصلاحات روی 30 پرسشنامه، اطمینان حاصل شد که سوالات مطرح شده توانایی و قابلیت اندازه گیری محتوا و خصوصیات مورد نظر در تحقیق را دارا می باشد. همچنین برای تعیین پایایی یا قابلیت اعتماد ابزار اندازه گیری پژوهش، تعداد 30 پرسشنامه بین روستاییان خارج از نمونه آماری به روش کاملا تصادفی توزیع گردید. پس از جمع آوری پرسشنامه ها مقدار آلفای کرونباخ با استفاده از نرم افزار SPSSv20 محاسبه گردید که ضریب آلفای کل 92٪ بدست آمد. نتایج بدست آمده نشان می دهد که مقدار آلفای کرونباخ بدست آمده در سطح مطلوب می باشد. در این پژوهش تجزیه و تحلیل داد ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS v20 انجام شده است. در بخش آمار توصیفی به منظور دسته بندی گروههای آزمودنی از نظر صفات مختلف و ویژگی های جامعه آماری، از پارامترهایی همچون میانگین، درصد فراوانی، انحراف معیار و واریانس استفاده شد و در بخش آمار استنباطی از ضریب همبستگی اسپیرمن و آزمون مقایسه میانگین من وایت نی و کروسکال والیس استفاده شد و به منظور شناسایی مهم ترین عوامل پیش بینی کننده و مؤثر بر مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها از تحلیل رگرسیونی چندگانه استفاده شده است.

جدول 1- شهرستان، بخش و دهستان های انتخاب شده جهت تکمیل پرسشنامه

استان	شهرستان	بخش	دهستان
ایلام	ایلام	مرکزی و چوار	ارکواز و میشخاص
	ایوان	مرکزی	سراب
	سیروان	کارزان	زنگوان و کارزان
	چرداول	بیجنوند و هلیلان	قلعه، زردلان و هلیلان

نتایج

یافته های توصیفی

ویژگی های فردی

در جدول 1 ویژگی های فردی روستاییان جنگل نشین نشان داده شده است. نتایج نشان داد که میانگین سنی نمونه مورد مطالعه 37/78 سال می باشد که جوان ترین آن ها 15 سال و مسن ترین آن ها 84 سال سن دارد که بیشترین فراوانی متعلق به طبقه ی سنی 31-50 می باشد. 77 درصد از نمونه های مورد مطالعه مرد و 23 درصد نیز زن بوده اند. از نظر سطح سواد به ترتیب 30/2 درصد دیپلم، 15/9 درصد راهنمایی، 15/3 ابتدایی، 15/1 فوق دیپلم، 12/2 درصد لیسانس و بالاتر و 11/4 درصد

بیسواد می باشند. از نظر وضعیت اشتغال 70/1 درصد از نمونه های مورد مطالعه شاغل و 29/9 درصد نیز بیکار بوده اند. شغل اصلی 27/2 درصد از آنها کشاورزی و 11/4 درصد از آن ها دامدار و مرتعدار هستند.

جدول 3- توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه بر حسب سن

گروه سنی (سال)	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
15-30	136	36/1	36/1
31-50	184	48/6	84/7
51-80	55	14/5	99/2
بیشتر از 80	3	0/8	100
جمع	378	100	-

میانگین: 37/77 سال انحراف معیار: 13/29 نما: 35 کمینه: 15 بیشینه: 84

جدول 4- توزیع مطالعه بر حسب

تعداد اعضای خانواده (نفر)	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
کمتر از 4 سطح تحصیلات	47	12/4	12/4
4 تا بیسواد	239	63/3	75/7
7 تا ابتدایی	78	20/6	96/3
11 تا 15	11	2/9	99/2
بیشتر از 15	3	0/8	100
جمع	378	100	-
فوق دیپلم	57	15/1	
لیسانس و بالاتر	46	12/2	
جمع	378	100	

فراوانی نمونه مورد سطح تحصیلات

نما: دیپلم

جدول (4-5): توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه بر حسب تعداد اعضای خانواده

کمینه: 1 بیشینه: 16 میانگین: 5/48 انحراف معیار: 2/22

جدول 5- توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه بر حسب شغل اصلی آنها

شغل اصلی	فراوانی	درصد	درصد معتبر
کشاورز	103	27/2	34/3
دامدار و مرتعدار	43	11/4	14/3
باغدار	45	11/9	15
کارگر	51	13/5	17
کارمند	38	10/1	12/7
سایر مشاغل	20	5/3	6/7
بدون پاسخ	78	20/6	-
جمع	378	100	100

نما: کشاورز

رتبه بندی ویژگی های ارتباطی

رتبه بندی ویژگی های ارتباطی در جدول (6) حاکی از این است که روستاییان جنگل نشن بیشترین میزان ارتباط و تماس را به ترتیب با شوراهای اسلامی با میانگین رتبه ای (1/531) و انحراف معیار (1/249)، کارکنان و مروجین جهاد کشاورزی با میانگین (1/531) و انحراف معیار (1/249)، تشکلهای مردمی غیردولتی، کارکنان و مروجین منابع طبیعی، تعاونی های بهره برداری منابع طبیعی، محافظان افتخاری و مجریان طرحهای منابع طبیعی داشته اند.

رتبه بندی انگیزه های شرکت در فعالیت های مشارکتی

جدول (7) رتبه بندی انگیزه شرکت در فعالیت های مشارکتی را نشان می دهد که از نظر روستاییان بیشترین انگیزه شرکت روستاییان در فعالیت های مشارکتی به ترتیب انجام بهتر کارها با ضریب تغییرات (0/364)، کمک به دیگران با ضریب تغییرات (0/391)، علاقمندی با ضریب تغییرات (0/467)، در اختیار گذاشتن دانش خود به دیگران با ضریب تغییرات (0/473)، احساس مالکیت و تعلق خاطر به خود و محیط با ضریب تغییرات (0/476)، افزایش اعتماد به نفس با ضریب تغییرات (0/499)، افزایش اطلاعات و دانش با ضریب تغییرات (0/508) و ارزشمند بودن فعالیت ها به لحاظ مادی با ضریب تغییرات (0/602) قرار دارد.

رتبه بندی گویه های مشارکت در طرح ها و فعالیت های منابع طبیعی

جدول (8) رتبه بندی گویه های مشارکت روستاییان جنگل نشین در طرح ها و فعالیت های منابع طبیعی را نشان می دهد که به ترتیب گویه های تلاش و اجرای حرکت های گروهی و دسته جمعی در راستای حفظ منابع طبیعی با ضریب تغییرات (0/657) در رتبه اول، ارشاد و هدایت دیگر روستائیان در خصوص حفاظت از منابع طبیعی با ضریب تغییرات (0/68) در رتبه دوم و همکاری در اطفاء حریق و جلوگیری از ایجاد آتش سوزی در جنگل ها با ضریب تغییرات (0/69) در رتبه سوم قرار دارند. به

عبارتی، روستاییان جنگل نشین بیشترین مشارکت را در این گویه ها داشته اند و در سایر گویه ها که در رتبه های بعدی قرار دارند مشارکت کمتری داشته اند.

رتبه بندی گویه های آموزشی - ترویجی

جدول (9) رتبه بندی گویه های آموزشی - ترویجی را نشان می دهد که به ترتیب مشورت با دوستان و آشنایان و تجارب شخصی با کمترین ضریب تغییرات، دارای رتبه های اول و دوم، همچنین نشریات ترویجی و سمینارها با بیشترین ضریب تغییرات، حائز کمترین رتبه نزد روستاییان جنگل نشین بودند.

رتبه بندی گویه های اجتماعی - فرهنگی

رتبه بندی گویه های اجتماعی - فرهنگی، در جدول (10) حاکی از این است که میزان احساس مسئولیت در حفاظت از جنگل ها با کمترین ضریب تغییرات (0/541) در رتبه اول، میزان آگاهی نسبت به نقش و اهمیت جنگل ها با ضریب تغییرات (0/560) در رتبه دوم قرار دارد. به عبارتی، از نظر روستاییان جنگل نشین این گویه ها به ترتیب مهم ترین عوامل اجتماعی - فرهنگی مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها می باشند و سایر گویه ها از اهمیت کمتری برخوردارند و در رتبه های بعدی قرار دارند.

رتبه بندی گویه های سیاسی

رتبه بندی گویه های سیاسی، در جدول (11) حاکی از این است که میزان دسترسی به سوخته های فسیلی (نفت و گاز) با کمترین ضریب تغییرات (0/651) در رتبه اول، میزان آشنایی با قوانین و مقررات منابع طبیعی با ضریب تغییرات (0/688) در رتبه دوم و میزان کفایت قوانین و مقررات موجود برای حفاظت از منابع طبیعی با ضریب تغییرات (0/7451) در رتبه سوم قرار دارد. به عبارتی، از نظر روستاییان جنگل نشین این گویه ها به ترتیب مهم ترین عوامل سیاسی مشارکت جنگل نشینان در حفاظت از جنگل ها می باشند و سایر گویه ها از اهمیت کمتری برخوردارند و در رتبه های بعدی قرار دارند.

جدول 6- رتبه بندی گویه های مرتبط با ویژگی های ارتباطی روستاییان جنگل نشین (n=378)

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه ای	گویه
1	0/815	1/249	1/531	شوراهای اسلامی
2	0/9	1/188	1/320	کارکنان و مروجین جهاد کشاورزی
3	1/015	1/101	1/084	تشکلهای مردمی غیردولتی
4	1/038	1/206	1/161	کارکنان منابع طبیعی
5	1/069	1/261	1/179	مروجین منابع طبیعی
6	1/075	1/135	1/055	تعاونی های بهره برداری منابع طبیعی
7	1/121	1/219	1/087	محافظان افتخاری
8	1/136	1/214	1/068	مجریان طرحهای منابع طبیعی

مقیاس طیف لیکرت: هیچ=0 کم=1 متوسط=2 زیاد=3 خیلی زیاد=4

جدول 7- رتبه بندی گویه های انگیزه شرکت روستاییان جنگل نشین در فعالیت های مشارکتی (n=378)

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه ای	گویه
1	0/364	1/096	3/005	انجام بهتر کارها
2	0/391	1/050	2/679	کمک به دیگران
3	0/467	1/106	2/365	علاقمندی
4	0/473	1/139	2/407	در اختیار گذاشتن دانش خود به دیگران
5	0/476	1/140	2/394	احساس مالکیت و تعلق خاطر به خود و محیط
6	0/499	1/209	2/421	افزایش اعتماد به نفس
7	0/508	1/172	2/306	افزایش اطلاعات و دانش
8	0/602	1/197	1/986	ارزشمند بودن فعالیت ها به لحاظ مادی

مقیاس طیف لیکرت: هیچ=0 کم=1 متوسط=2 زیاد=3 خیلی زیاد=4

جدول 8- رتبه بندی گویه های مشارکت در طرح ها و فعالیت های منابع طبیعی (n=378)

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه ای	گویه
1	0/657	1/264	1/923	تلاش و اجرای حرکت های گروهی و دسته جمعی در راستای حفظ منابع طبیعی
2	0/68	1/275	1/875	ارشاد و هدایت دیگر روستائیان در خصوص حفاظت از منابع طبیعی
3	0/69	1/379	1/997	همکاری در اطفاء حریق و جلوگیری از ایجاد آتش سوزی در جنگلها
4	0/72	1/23	1/706	مشارکت در برگزاری مراسم روز درختکاری و هفته منابع طبیعی
5	0/757	1/345	1/776	ترویج استفاده از سوخت فسیلی به جای هیزم و ذغال
6	0/759	1/266	1/667	تلاش برای جلوگیری از اجرای پروژه های عمرانی مخرب منابع طبیعی
7	0/773	1/304	1/685	جلوگیری از ورود دام به داخل جنگل
8	0/816	1/362	1/669	شرکت در برنامه های نهال کاری
9	0/865	1/259	1/454	همکاری در اجرای قوانین و دستورالعمل ها و سیاست های اجرایی منابع طبیعی
10	0/901	1/385	1/537	همکاری و اطلاع رسانی در زمینه مقابله با آفات و امراض جنگل ها
11	0/911	1/29	1/415	همکاری با پاسگاه ویژه منابع طبیعی
12	0/932	1/4	1/502	جلوگیری از تبدیل جنگل به اراضی زراعی و منازل مسکونی
13	0/954	1/282	1/343	همکاری به عنوان محافظ افتخاری
14	1/015	1/241	1/222	مشارکت در طرح طوبی
15	1/092	1/341	1/228	مبارزه با گیاه نیمه انگلی لورانتوس (منخور)
16	1/319	2/048	1/552	رعایت فصل چرا

مقیاس طیف لیکرت: هیچ=0 کم=1 متوسط=2 زیاد=3 خیلی زیاد=4

جدول 9- رتبه بندی گویه های آموزشی- ترویجی روستائیان جنگل نشین مورد مطالعه (n=378)

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه ای	گویه
1	0/551	1/163	2/108	مشورت با دوستان و آشنایان
2	0/600	1/29	2/148	تجارب شخصی
3	0/625	1/039	1/66	برنامه های تلویزیونی در خصوص اهمیت جنگلها و حفاظت از آنها
4	0/724	1/152	1/591	برنامه های رادیویی در خصوص اهمیت جنگلها و حفاظت از آنها
5	0/846	0/98	1/158	سخترانی مجربان طرحهای منابع طبیعی

6	0/871	1/123	1/288	تماس با کارکنان و مروجین منابع طبیعی
7	0/897	1/056	1/177	بازدید از طرحهای موفق منابع طبیعی
8	0/927	1/045	1/127	کلاسهای آموزشی ترویجی
9	0/940	1/004	1/068	سخنرانی آموزشگران و مروجین
10	0/990	1/066	1/076	فیلمهای آموزشی
11	1/089	1/051	0/965	نشریات ترویجی
12	1/464	1/1	0/751	سمنارها

مقیاس طیف لیکرت: هیچ=0 کم=1 متوسط=2 زیاد=3 خیلی زیاد=4

جدول 10- رتبه بندی گویه های اجتماعی- فرهنگی روستاییان جنگل نشین مورد مطالعه (n=378)

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه ای	گویه
1	0/541	1/198	2/214	میزان احساس مسئولیت در حفاظت از جنگلها
2	0/560	1/214	2/164	میزان آگاهی نسبت به نقش و اهمیت جنگلها
3	0/616	1/121	1/819	میزان آشنایی با اهمیت و مزایای طرحهای منابع طبیعی
4	0/620	1/041	1/677	میزان توجه به کنترل جمعیت
5	0/712	1/09	1/529	عضویت در تعاونیها و تشکل های روستایی
6	0/713	1/169	1/638	میزان توجه به آداب و سنن در اجرای طرحهای منابع طبیعی
7	0/792	1/118	1/41	میزان مشورت با روستاییان در اجرای طرحهای منابع طبیعی
8	0/806	1/102	1/367	میزان آگاهی مسئولین از مسائل و مشکلات روستاییان
9	0/852	1/154	1/354	میزان مشارکت رهبران و معتمدین محلی در اجرای طرح های منابع طبیعی
10	0/911	1/102	1/209	تقدیر از بهره برداران نمونه و افرادی که در حفاظت از منابع طبیعی تلاش نموده اند

مقیاس طیف لیکرت: هیچ=0 کم=1 متوسط=2 زیاد=3 خیلی زیاد=4

رتبه	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه ای	گویه
------	--------------	--------------	-----------------	------

1	0/651	1/213	1/862	میزان دسترسی به سوخته‌های فسیلی (نفت و گاز)
2	0/688	1/145	1/664	میزان آشنایی با قوانین و مقررات منابع طبیعی
3	0/7451	1/196	1/605	میزان کفایت قوانین و مقررات موجود برای حفاظت از منابع طبیعی
4	0/7456	1/366	1/832	میزان برخورد با متخلفین منابع طبیعی
5	0/760	1/221	1/605	میزان بازدارندگی مجازات‌های در نظر گرفته شده برای متخلفین منابع طبیعی
6	0/769	1/181	1/534	میزان مشخص بودن حدود اراضی منابع طبیعی و اراضی کشاورزی
7	0/786	1/126	1/431	میزان واگذاری طرح‌های منابع طبیعی (از قبیل پیشگیری و اطفاء حریق، قرق و حفاظت از عرصه های جنگلی و ...) به مردم
8	0/846	1/206	1/425	میزان موثر بودن برنامه های موجود دولت برای حفاظت از جنگلها
9	0/867	1/012	1/166	میزان پرداخت تسهیلات به مشارکت کنندگان در طرحها
10	0/911	1/305	1/432	میزان اعتقاد مدیران به مشارکت مردم در حفاظت از جنگلها
11	0/936	1/02	1/089	میزان اشتغال زایی توسط دولت
12	0/988	0/981	0/992	سهولت در پرداخت اعتبارات به مشارکت در طرحهای منابع طبیعی

جدول 11- رتبه بندی گویه های سیاستی روستاییان جنگل نشین مورد مطالعه (n=378)

مقیاس لیکرت: هیچ=0 کم=1 متوسط=2 زیاد=3 خیلی زیاد=4

یافته های تحلیل استنباطی

یافته ها نشان می دهد که بین متغیرهای میزان درآمد، عوامل ارتباطی، عوامل آموزشی- ترویجی، عوامل اجتماعی- فرهنگی و عوامل سیاستی با متغیر وابسته میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها رابطه ی مثبت و معناداری وجود دارد و بین متغیرهای سن، تعداد اعضاء خانواده و مقدار زمین مرتعی تحت مالکیت رابطه ی منفی و معناداری وجود دارد. همچنین بین متغیرهای مقدار زمین آبی و مقدار زمین دیم با متغیر وابسته رابطه ی معناداری مشاهده نگردید (جدول 12).

جدول 12- نتایج همبستگی متغیرهای تحقیق بر اساس ضریب همبستگی اسپیرمن

متغیر وابسته	متغیر مستقل	ضریب همبستگی اسپیرمن	سطح معنی داری
میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها	سن	-0/158**	0/002
	تعداد اعضای خانواده	-0/134**	0/009
	میزان درآمد	0/279**	0/000
	مقدار زمین مرتعی تحت مالکیت	-0/110*	0/036
	مقدار زمین آبی	0/074	0/166
	مقدار زمین دیم	0/040	0/455
	عوامل ارتباطی	0/645**	0/000
	عوامل آموزشی- ترویجی	0/684**	0/000
	عوامل اجتماعی- فرهنگی	0/586**	0/000
	عوامل سیاستی	0/575**	0/000

** معنی داری در سطح یک درصد

* معنی داری در سطح پنج درصد

نتایج حاصل از تأثیر فردی متغیرهای مستقل بر وابسته از طریق آزمون کروسکال والیس و من وایت نی حاکی از آن است که جنسیت، وضعیت اشتغال، نوع شغل اصلی، سطح تحصیلات، نوع سوخت مصرفی و عضویت در تشکلهای و مجامع مشارکتی تأثیر داشته، ولی وضعیت تأهل و شرکت آنها در کلاس های آموزشی- ترویجی تأثیری بر متغیر وابسته میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها نداشته است.

نتایج حاصل از تأثیر جمعی متغیرهای مستقل بر وابسته از طریق رگرسیون چندگانه به روش گام به گام نشان دهنده ی آن است که متغیرهای عوامل ارتباطی، عوامل سیاسی، عوامل اجتماعی- فرهنگی و تعداد اعضاء خانواده بیشترین تأثیرات مثبت بر متغیر وابسته ی میزان مشارکت روستاییان در حفاظت از جنگل ها را دارا بوده اند.

بحث

بررسی ضریب همبستگی بین دو متغیر سن روستاییان جنگل نشین و میزان مشارکت در حفاظت از جنگل ها نشان داد که رابطه ی منفی و معنی داری بین این دو متغیر وجود دارد. به عبارتی با افزایش سن، مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها کمتر می شود. این نتایج با مطالعات حجازی و عربی (2009) مطابقت دارد. اما در تحقیق شریعتی و همکاران (1384) بین این متغیرها رابطه ی معنی داری بدست نیامد. همچنین بررسی ضریب همبستگی بین دو متغیر تعداد اعضای خانواده روستاییان جنگل نشین و مشارکت در حفاظت از جنگل ها نشان داد که رابطه ی منفی و معنی داری بین این دو متغیر وجود دارد. یعنی هرچه تعداد اعضای خانواده کمتر باشد مشارکت در حفاظت از جنگل ها بیشتر است. بررسی ضریب همبستگی بین دو متغیر میزان درآمد روستاییان جنگل نشین و مشارکت در حفاظت از جنگل ها نشان داد که رابطه ی معنی داری بین این دو متغیر وجود دارد. به عبارت دیگر هرچه میزان درآمد افراد بیشتر باشد مشارکت آنها در حفاظت از جنگل ها بیشتر است. بررسی ضریب همبستگی بین دو متغیر میزان زمین مرتعی تحت مالکیت روستاییان جنگل نشین و مشارکت در حفاظت از جنگل ها نشان داد که رابطه ی معکوس و معنی داری بین این دو متغیر وجود دارد. به عبارت دیگر هرچه اراضی مرتعی تحت مالکیت بیشتر باشد مشارکت آنها در حفاظت از جنگل ها کمتر است. نتایج بررسی ضریب همبستگی بین دو متغیر مقدار زمین آبی و مشارکت در حفاظت از جنگل ها نشان داد که رابطه ی معنی داری بین این دو متغیر وجود ندارد. این یافته با نتایج آرایش (1389) مطابقت دارد. بررسی ضریب همبستگی بین دو متغیر مساحت اراضی دیم و مشارکت در حفاظت از جنگل ها نشان داد که رابطه ی معنی داری بین این دو متغیر وجود دارد. این یافته با نتایج تحقیق شریعتی و همکاران (1384) مطابقت دارد. بررسی ضریب همبستگی بین دو متغیر عوامل ارتباطی و مشارکت در حفاظت از جنگل ها نشان داد که رابطه ی مثبت و معنی داری بین این دو متغیر وجود دارد. این یافته با نتایج تحقیق شریعتی و همکاران (1384)، ورامینی (1382)، متولی (1381)، عابدی (1381)، شاعری (1379)، ثمری (1382)، ابراهیم پور (1379)، Djodjowin (2000) و Faham (2008) مطابقت دارد. بررسی ضریب همبستگی بین دو متغیر عوامل فرهنگی- اجتماعی و مشارکت در حفاظت از جنگل ها نشان داد که رابطه ی مثبت و معنی داری بین این دو متغیر وجود دارد. این یافته با نتایج مطالعات آرایش (1389)، محمدی (1383)، حسینی و ابوثیه (1378)، شاعری (1379) و Maraga (2010) مطابقت دارد. بررسی ضریب همبستگی بین دو متغیر عوامل سیاسی و مشارکت در حفاظت از جنگل ها نشان داد که رابطه ی مثبت و معنی داری بین این دو متغیر وجود دارد. این یافته با نتایج مطالعات

متولی(1381)، محمدی(1382)، شریعتی(1384)، صادقی گرمارودی(1379)، ثمری (1382)، بقایی و همکاران(1384)، سعدی (1378)، موسوی(1379)، شادی طلب(1381)، شاعری(1377)، تری(1986)، استورم(1986)، fisher (1999)، Webster (2000) و Arnold (1992) مطابقت دارد. از مقایسه میانگین میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها بر حسب جنسیت آنها با استفاده از آزمون یو من - وایت نی می توان عنوان نمود که بین میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها از نظر جنسیت آنها اختلاف معنی داری وجود دارد. این یافته مطابق با نتیجه تحقیق حجازی و عربی (2009) می باشد. از مقایسه میانگین میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها با استفاده از آزمون یو من - وایت نی می توان عنوان نمود که بین میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها و وضعیت تأهل آنها اختلاف معنی داری وجود ندارد. این یافته با نتیجه تحقیق شریعتی و همکاران(1384) همخوانی ندارد. از مقایسه میانگین میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها بر حسب وضعیت اشتغال آنها با استفاده از آزمون یو من - وایت نی می توان عنوان نمود که بین میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها از نظر وضعیت اشتغال آنها اختلاف معنی داری وجود دارد. از مقایسه میانگین میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها بر حسب شرکت آنها در کلاس های آموزشی - ترویجی با استفاده از آزمون یو من - وایت نی می توان عنوان نمود که بین میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها از نظر شرکت آنها در کلاس های آموزشی - ترویجی اختلاف معنی داری وجود ندارد. این یافته با نتیجه تحقیق آرایش(1389) مطابقت دارد. از مقایسه میانگین میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها بر حسب شغل اصلی آنها با استفاده از آزمون کروسکال - والیس می توان عنوان نمود که بین میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها از نظر شغل اصلی آنها اختلاف معنی داری وجود دارد که با نتیجه تحقیق شریعتی و همکاران(1384) مطابقت ندارد. از مقایسه میانگین میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها بر حسب سطح تحصیلات آنها می توان عنوان نمود که بین میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها از نظر سطح تحصیلات آنها اختلاف معنی داری وجود دارد. شریعتی و همکاران(1384)، Faham(2008) و آرایش(1389) نیز در تحقیق خود به نتیجه مشابهی دست یافته اند. از مقایسه میانگین میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها بر حسب نوع سوخت مصرفی آنها با استفاده از آزمون کروسکال - والیس می توان عنوان نمود که بین میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها از نظر نوع سوخت مصرفی آنها اختلاف معنی داری وجود دارد. از مقایسه میانگین میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها بر حسب عضویت آنها در تشکل ها و مجامع مشارکتی با استفاده از آزمون کروسکال - والیس می توان عنوان نمود که بین میزان مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل ها از نظر عضویت آنها در تشکل ها و مجامع مشارکتی اختلاف معنی داری وجود دارد. حیدر پور و همکاران(1389)، کاشانی(1381)، آرایش(1389)، کارگر(1378)، عثمان پور(1385)، پاپ زن(1384) و Eicker(1998) نیز در تحقیقات خود به نتیجه مشابهی رسیده اند.

نتیجه گیری و پیشنهادها

1- با توجه به یافته های تحقیق در خصوص عدم تأثیر شرکت در کلاس های آموزشی - ترویجی در حفاظت از جنگل ها که نشان از کیفیت نامطلوب دوره های آموزشی دارد پیشنهاد می گردد محتوای دوره ها و کیفیت برگزاری کلاس ها ضرورتاً مورد بازنگری قرار گیرد.

- 2- با توجه به رابطه ی مثبت و معنی دار میان تعداد اعضا خانوار و مشارکت در حفاظت از جنگل ها پیشنهاد می گردد سیاست ها و اهرم های کنترل جمعیت در سطح روستاهای جنگل نشین اتخاذ و اجرا گردد و در صورت عدم امکان این موضوع مشوق های اقتصادی لازم به خانواده های روستایی جهت کاهش وابستگی به منابع جنگلی ارائه گردد.
- 3- تأثیر درآمد بر افزایش میزان مشارکت در حفاظت از جنگل ها نشان می دهد که روستاییان واجد وضعیت اقتصادی مطلوب با درآمد مناسب مشارکت بیشتری در حفاظت از جنگل ها دارند. لذا پیشنهاد می گردد دولت با تسهیلات حمایتی و اعطاء وام های خود اشتغالی و بلاعوض به توانمند سازی روستاییان با درآمد پایین کمک کند.
- 4- با توجه به یافته های تحقیق در خصوص تأثیر سطح تحصیلات بر میزان مشارکت در حفاظت از جنگل ها پیشنهاد می گردد توجه و تمرکز آموزش های ترویجی بیشتر معطوف روستاییانی شود که سطح تحصیلات پایین تری دارند.
- 5- از آنجاییکه نتایج تحقیق نشان داد که جنسیت از عوامل مهم در زمینه مشارکت می باشد، لذا توصیه می شود که کلاسهای آموزشی برای هر دو گروه جنسی از جمله زنان و مردان در نظر گرفته شود.
- 6- نتیجه تحقیق نشان داد که روستاییانی که از گاز به عنوان سوخت مصرفی خود استفاده می کنند مشارکت بیشتری در حفاظت از جنگل ها دارند و روستاییانی که از نفت و هیزم و ذغال استفاده می کنند تمایل کمتری به مشارکت دارند لذا توصیه می گردد عملیات گازرسانی در تمامی روستاهای جنگل نشین فاقد لوله کشی گاز اجرا شود.
- 7- تأثیر اشتغال بر مشارکت در حفاظت از جنگل ها نشان داد که افراد شاغل مشارکت بیشتری نسبت به افراد بیکار دارند لذا ایجاد شغل برای روستاییان جنگل نشین فاقد شغل نقش مهمی در افزایش مشارکت در حفاظت از جنگل ها ایفا می نماید.

منابع مورد استفاده

- 1- آرایش، ب و فرج اله حسینی، ج. (1389). تحلیل رگرسیونی عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در حفظ، احیاء، توسعه و بهره برداری منابع طبیعی تجدید شونده از دیدگاه کارشناسان منابع طبیعی استان ایلام. نشریه اقتصاد و توسعه کشاورزی (علوم و صنایع کشاورزی). جلد 24 شماره 1.
- 2- ابراهیم پور، م (1379). عوامل مؤثر بر تخریب جنگل ها و مراتع با تاکید بر منطقه زاگرس، دوماننامه جهاد، سال نوزدهم شماره 234-235.
- 3- پاپ زن، ع. (1384). بررسی جایگاه مردم و تشکل های مردمی در شبکه ملی ترویج بر اساس تجربه سایر کشورها. معاونت ترویج و نظام بهره برداری مزارت جهاد کشاورزی، دفتر مطالعات و طراحی نظام ترویج، گروه مطالعات و ارزشیابی آموزشی ترویجی، تهران.
- 4- پایگاه اطلاع رسانی سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور (1391). سیمای منابع طبیعی کشور و نواحی رویشی ایران. قابل دسترس بر روی وب سایت سازمان به آدرس www.frw.org.ir
- 5- جمعه پور، م. (1379). فرآیند توسعه پایدار و نقش مشارکت مردمی در مدیریت و بهره برداری بهینه و پایدار از منابع طبیعی (بر اساس ارزیابی میدانی پروژه های مشارکتی آبخیزداری)، مقاله ارائه شده به اولین همایش منابع طبیعی، مشارکت و توسعه، 28 و 29 دیماه 1379، تهران.
- 6- حیدری و همکاران. (1389). بررسی وضعیت اجتماعی- اقتصادی مردم جنگل نشین زاگرس شمالی (مطالعه موردی: روستای هواره خول). مقاله ارائه شده به همایش ملی منابع طبیعی آسیب ها و چالش ها، پژوهش های کاربردی و راهکارهای عملی، اردیبهشت ماه 1389، ایلام.

- 7- سعدی، ح. (1378). مروری بر موانع مشارکت مردمی در منابع طبیعی و ارایه یک الگوی آموزشی، ترویجی برای بهبود امور مشارکت، مجله جنگل و مرتع شماره 42.
- 8- شاعری، ع. م. (1379). عوامل مؤثر در جلب مشارکت دامداران در ساماندهی دام از جنگلهای شمال ایران. مقاله ارائه شده به اولین همایش منابع طبیعی، مشارکت و توسعه، 28 و 29 دیماه 1379، تهران.
- 9- شریعتی، م. زیادبخش، س و ورامینی، ن. (1384). عوامل مؤثر بر مشارکت روستاییان جنگل نشین در حفاظت از جنگل های شمال و غرب کشور مطالعه موردی با تأکید بر روستاییان جنگل نشین در استان های کردستان و مازندران، مجله جنگل و مرتع شماره 68 و 69.
- 10- صادقی گرموردی، م. (1379). نقش مشارکت مردم در حفظ، احیاء، توسعه و بهره برداری از منابع طبیعی. مقاله ارائه شده به اولین همایش منابع طبیعی، مشارکت و توسعه، 28 و 29 دیماه 1379، تهران.
- 11- طالب، م. (1379). ماهیت مشارکت و مشارکت در منابع طبیعی، مقاله ارائه شده به اولین همایش منابع طبیعی مشارکت و توسعه، 28 و 29 دیماه 1379، تهران.
- 12- عابدی، م. (1381). بررسی عوامل مؤثر بر حفاظت از جنگل های منطقه ساری، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس.
- 13- عثمان پور، م. (1385). بررسی نقش شوراهای اسلامی در حفظ، احیاء، و توسعه منابع طبیعی استان کردستان. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران.
- 14- کارگر، ع و عابدی سروستانی، ا. (1379). زمینه های مشارکت مردمی در طرح های منابع طبیعی، مجموعه مقالات اولین همایش منابع طبیعی مشارکت و توسعه، دفتر ترویج و مشارکت مردمی.
- 15- متولی، ح. (1381). بررسی عوامل مؤثر جلب مشارکت روستاییان در امر بیابان زدایی استان سمنان، مجله جنگل و مرتع شماره 56.
- 16- ورامینی، ن. (1382). بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت زنان جنگل نشین استان مازندران (ساری) در حفاظت از جنگلها، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات

17- Arekhi S, Jafarzadeh AA. 2012. Deforestation modeling using logistic regression and GIS: A case study of northern Ilam forests, Ilam province. *African Journal of Agricultural Research* Vol. 7(11), pp. 1727-1741, 19. Available from: <http://www.academicjournals.org/AJAR>. [Accessed 17 January 2012].

18 - Faham E, Rezvanfar A, Shamekhi T. 2008. Analysis of factors influencing motivation of villagers' participation in activities of social forestry (The case study of west Mazandaran). *American Journal of Agricultural and Biological Sciences* 3 (2): 451-456.

19- FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) (2012). Global forests land-use Change 1990-2005. FAO, Rome

20- FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) (2012). State of the World's forests 2012. FAO, Rome.

21- Fisher R.J. 1999. Devolution and Decentralization of Forest Management in Asia. *Journal of Forestry*, No, 199. vol 2, pp: 23-25

22- Hedjazi, Y., and Arabi, F. Factors Influencing Non Government Organizations' Participation in Environmental Conservation International Journal of Environmental Research University OF Tehran ISSN: 1735-6865 EISSN: 2008-2304 VOL. 3, NUM. 1, 2009, PP. 129-136

23- Maraga JN, Kibwage JK, Oindo BO. 2010. Factors determining community participation in afforestation projects in River Nyando basin, Kenya. *African Journal of Environmental Science and Technology* Vol. 4(12), pp. 853-859. Available from: <http://www.academicjournals.org/AJEST>

[Accessed 6 December 2010].

24- Singha AK. 2010. Analysis of participatory management of forest resources in Assam. *Indian Res. J. Ext. Edu.* 10 (2), May, 2010

An Investigation of Influencing Factors on Woodman Villagers Participation in Forests Conservation (Case Study: Northern Cities of Ilam Province)

M. Roshani ^{*1}, A. Poursaeed ²

and Science Ilam, Iran, ² Chairman of the and Watershed Department of Natural Resources ¹ MA Ilam, Iran ,Azad University Branch, Islamic Research

Abstract

Nowadays the importance of Renewable natural resources as worth and vital capital of each country in order of achieving into stable development is clear. But otherwise of this issue which in third world countries specially in Iran in variety cases which mainly has human religions the trend of destruction has anxiety form. for confronting of this trend government, specially forest and watershed organization, and Environmental Protection Agency in order of protection of natural resources has significant role. But with many extended area of natural resources fields, government lonely can't do this task, thus needs contribution of public specially beneficiaries and residents of jungle areas. The present research has focused on evaluation of effective factors on participation of forester villagers of northern cities of Ilam province in conservation of forests. This research is practical in terms of purpose and has been done using the survey method. A questionnaire was used for data collection which its face and content validity has been confirmed based on the experts perspective using Cronbach's alpha coefficient (92%). The statistical population of this research consists of (N=24489) forester villagers from cities of Ilam, Ivan, Sirvan and Chardavol. Sample size was determined using Cochran formula (n=378) and the selection was based on the Random Cluster Sampling method. Data analysis, based on the research hypotheses, was performed using descriptive statistical and analytical methods (Spearman correlation coefficient and Man White Ney test, Kruskal-Wallis, and multiple regression), and SPSS v20 software. The obtained results show that there is a significant positive relationship between variables of income, communicational factors, educational-promotional factors, social-cultural factors, and political factors, and dependent variable of forester villager's participation rate in conservation of forests. The obtained results of collective effect of independent variables, on dependent variables using multiple regression and stepwise method, showed that variables of communicational factors, political factors, social-cultural factors, and number of family members, had the highest positive effects on dependent variable of villager's participation rate in conservation of forests.

Key Words: participation, forester villagers, forest, conservation